

Als de dag
van toen

SANDRA BERG

EEN ONTROEREND VERHAAL OVER DE TWEESTRIJD
TUSSEN EERLIJKHEID EN LIEFDE

ALS DE DAG VAN TOEN

Sandra Berg

ALS DE DAG
VAN TOEN

Zomer & Keuning

ISBN 978 94 0190 132 1
ISBN e-book 978 94 0190 133 8
ISBN Grote Letter 978 94 0190 150 5
NUR 340

© 2013 Uitgeverij Zomer & Keuning, Utrecht

Omslagontwerp: Julie Bergen
Omslagfoto: [istockphoto.com/Vladimir Piskunov](http://istockphoto.com/Vladimir_Piskunov)

www.sandraberg.nl

Alle rechten voorbehouden

*Als de dag van toen hou ik van jou
Misschien oprechter en bewuster trouw
Want toch steeds weer is een dag zonder haar
Een verloren dag met stil verlangen naar
Weer een dag als toen waarop ze zei
'Jij bent m'n leven, staat aan mijn zij'
En wat, wat er ook gebeuren mag
Ik hou nog meer van jou als toen die dag*

Reinhard Mey

HOOFDSTUK 1

‘Mam?’

Ik kijk naar de mooie jonge vrouw die tegenover mij zit.

Heel even lijkt het alsof ik in een spiegel kijk.

Ik schud in gedachten mijn hoofd. Als ik in de spiegel kijk, zie ik een oude vrouw.

Een oude vrouw met dezelfde ogen, lippen en... hoe heten die dingen ook alweer aan de zijkanten van je hoofd? Verdorie.

‘Mam?’

‘Hè?’

‘Ik zei net dat ik moest gaan.’

‘O. Ja. Sorry.’ Eva. Het is Eva die tegenover mij zit.

Natuurlijk is het Eva. Mijn moeder heette vroeger Eva. Mijn moeder, die...

‘Wat zei je?’

‘Ik moet gaan.’

‘Goed. Natuurlijk.’

Eva kijkt mij onderzoekend en een tikje bezorgd aan. ‘Het gaat toch wel goed met je?’

Ik glimlach. Ik wil niet dat ze zich zorgen maakt. ‘Het gaat prima met me. Ik word uitstekend verzorgd.’

‘Mama, soms...’ Eva maakt haar zin niet af.

‘Het gaat goed, Eva. Echt.’

Wat zei ze daarnet ook alweer? Ik probeer het mij te herinneren.

Iets over buiten?

‘Ik moet gaan, mama.’

‘O. Goed. Natuurlijk.’

Ik zie hoe de herkenbare lippen van mijn dochter een pijnlijk glimlachje vormen. Ze weet dat ze mij verliest. Het doet pijn. Eva zou deze zorg niet moeten dragen. Het is moeilijker voor haar dan voor mij.

Ik besef dat ik verdwaal in tijd en ruimte. Maar het besef dat ik eigenlijk al heel lang geleden ben verdwaald, dringt steeds dieper tot mij door.

Misschien is het beter om alles te vergeten.

Maar dat gebeurt niet. Niet helemaal. Niet de herinneringen aan toen, die alleen maar sterker worden. Herinneringen die blijven. Tot aan het eind?

Ik kijk hoe mijn dochter de gezamenlijke huiskamer uit loopt; een elegante, slanke vrouw met pittig kort haar.

Ik ben trots op haar.

Ik laat mijn blik over de vier bewoners in de woonkamer glijden. Annie zit in een rolstoel. Ze weet niet meer wat er om haar heen gebeurt. Of misschien weet ze het ook wel, maar is ze niet meer in staat om dat duidelijk te maken omdat ze is opgesloten in dat oude, onwillige lijf.

Arjan zit bij het raam en kijkt naar buiten. Arjan zit altijd bij het raam. Hij kijkt altijd naar buiten. Als hij niet bij het raam kan zitten, raakt hij in paniek. Arjan is gek. Maar zijn we dat niet allemaal een beetje?

Zou hij de krokussen zien, die nu tussen de laatste restjes sneeuw en het nog deels bruine gras hun kopjes boven de grond uit steken, als voorbode van de lente?

Ik weet niet meer hoe de grijze man aan tafel heet. Ik geloof wel dat ik hem ken, maar weet het niet zeker. Het maakt ook niet zo veel uit.

Opeens is er oproer. Ik heb geen idee waarom. Heeft iemand iets gedaan? Heb ik iets gedaan?

Nee. Het heeft niets met mij te maken.

Verpleegsters rennen langs me heen.

Arjan strekt geschrokken zijn rug en werpt een haastige blik om zich heen, voordat hij zich weer op de buitenwereld concentreert.

Ik volg zijn blik naar buiten en zie een paar mensen door de tuin lopen. Ik ken hen niet. Of ik ben ze vergeten.

Ik voel onrust in mijn lijf; angst. Herinneringen die ik met kracht terugduw, omdat ik ze niet wil. Niet díé herinneringen. Mijn lippen zijn droog en ik ril een beetje.

Heel even, in een flits, ben ik weer een kind. Een bang meisje in de keuken achter de winkel. Ik hoor weer het gebonk op de deur.

Nee! Ik schud mijn hoofd.

Ik ben geen kind. Ik ben niet in de keuken achter de winkel en ik ben niet met mijn vader.

Ik ben in Dalzicht.

Een van de verpleegsters komt weer gehaast de gezamenlijke woonkamer binnen. De rooie. Sandra. Nee, Sonja. Sonja heet ze.

Ik klamp haar aan. 'Is er iets gebeurd?' De vraag is eruit voordat ik erover na kan denken. Misschien is het een domme vraag.

Maar Sonja kijkt alleen maar bezorgd, niet verwonderd. 'Vandaag zouden we een nieuwe bewoner ontvangen. Hij zou de kamer van mevrouw Craen krijgen. Ze is onlangs gestorven. Weet u nog?'

Ik knik, hoewel ik het mij niet herinner.

'Zijn zoon zou hem hierheen brengen. Dat heeft hij ook gedaan. Maar toen die zoon uitstapte om zich bij de receptie te melden, kneep zijn vader ertussenuit. We hebben geen idee waar hij is. Iedereen zoekt naar hem. Hij kan nooit ver weg zijn. Wie weet loopt hij hier ergens rond.' Sonja kijkt om zich heen, alsof

ze verwacht dat de man zomaar kan opduiken, en automatisch doe ik hetzelfde.

De grijze aan tafel heeft het gesprek blijkbaar gevolgd. ‘Geef hem eens ongelijk,’ zegt hij. ‘Vandaag of morgen loop ik ook weg.’

‘Meneer Van den Berg, zo erg is het hier toch niet?’ reageert Sonja. Haar wangen kleuren een beetje.

Van den Berg. Zo heet hij dus.

‘Het is een gevangenis, dat is het,’ gromt Van den Berg. ‘Lig je je leven lang krom voor je kinderen en dan duwen ze je in deze gevangenis. Stelletje ondankbare spruiten. En denk je dat ze zich laten zien?’ Hij schudt zijn hoofd. ‘Nooit.’

‘Ze zijn vandaag nog hier geweest, meneer Van den Berg,’ zegt Sonja. ‘Elke dag is minstens een van uw kinderen hier. Op zondag komen ze altijd allemaal.’

‘Onzin. Ze zijn niet geweest. Ze komen nooit.’

Sonja zucht vermoeid.

Ik zou niet met haar willen ruilen. Wie wil er nu met een stel eigenwijze oude gekken werken?

Ze loopt naar Arjan, bij het raam. ‘Ik neem aan dat u ook geen oudere man voorbij hebt zien komen?’

Arjan knikt.

‘U hebt wel een oudere man gezien?’

Hij knikt opnieuw.

‘Waar ging hij naartoe?’

Arjan knikt alweer.

Sonja herhaalt de vraag.

‘Ik weet wie het is,’ zegt Arjan opeens. ‘Teun Korsten. Die vent op de Hazelaar. Hij weet dat wij zijn appels hebben gejat.’ Hij grinnikt.

Sonja klopt hem zacht op de schouder en loopt weg. Ze kijkt nog steeds bezorgd.

We zijn een stel gekken. We kunnen het niet helpen, maar we zijn een stel gekken. Ik ook. Al is het met mij misschien nog niet

helemaal zover; op een dag gooi ik er ook onzin uit.

Dan wil ik misschien ook naar een huis waar ik allang niet meer woon. Of naar mijn vader.

De gedachte aan mijn vader bezorgt mij een pijnlijke steek in de borst. Het brengt zo veel herinneringen met zich mee.

Sonja zet de radio aan. Afleiding, waarschijnlijk niet eens alleen voor ons. De radio verspreidt op bescheiden toon muziek van lang geleden.

Ik hoor Reinhard Meys stem en krijg het opeens koud.

Als de dag van toen hou ik van jou...

Mijn ogen worden vochtig. Een traan rolt over mijn slap geworden wang.

Als de dag van toen.

HOOFDSTUK 2

Ik loop naar de eetkamer. De grote wijzers op mijn horloge vertellen dat het bijna vijf uur is.

Vijf uur is etenstijd.

Ik ben onrustig, maar ik weet niet waarom. Komt het doordat Eva op bezoek was? Want dat weet ik nog. Maar ik herinner mij niet of er met dat bezoek iets bijzonders aan de hand was.

Toch voel ik onrust, alsof er iets is gebeurd. Ergens weet ik ook wel dat er iets is gebeurd, maar ik herinner mij niet meer wat. Is mijn gezicht daardoor nog wat vochtig?

Gebeurtenissen glijpen als los zand tussen mijn vingers door.

Het maakt eigenlijk ook niet uit. Ik hoef niet alles meer te kunnen; niet alles meer te weten. Ik hoef ook niet meer te doen alsof. Al blijf ik mij afvragen waar die onrust vandaan komt. Onrust en een diep triest gevoel.

Ik loop de eetkamer binnen en zie hem opeens staan. Hij staat met de rug naar me toe, en toch herken ik hem meteen; zijn houding, zijn rug, de kleur van zijn haar.

‘Klaas?’ Mijn stem is niet meer dan een fluistering. Is het werkelijk mogelijk?

De man draait zich naar mij om en ik kijk recht in zijn bekende ogen. Mijn hart begint sneller te slaan. ‘Klaas?’

Hij kijkt mij niet-begrijpend aan. Maar ik herken zijn mond,

zijn zachte lippen. Ik herken zijn bezorgde manier van kijken. Mijn ogen worden weer vochtig. Mijn hart maakt luchtsprongjes. Ik kan het niet geloven. Is het werkelijk mogelijk? Ik loop naar hem toe; wil hem omhelzen. ‘Klaas.’

‘Sorry mevrouw. Ik ben bang dat u zich vergist,’ zegt hij. Hij kijkt mij onderzoekend aan. Zijn blik is een mengeling van verwarring, bezorgdheid en medelijden.

Kent hij mij niet meer?

‘Ik ben Ronald,’ zegt hij.

Ik krijg het opeens koud. Zo koud.

Waarom kent hij mij niet? Waarom zegt hij dat hij Ronald heet? Dat is toch niet zo? Ik ken hem toch? Waarom doet hij dit?

‘Klaas. Je kent mij toch? Ik ben het. Sara. Dat wéét je toch? Waarom doe je dit?’ Uit de diepe poel van mijn ziel welt intens verdriet op. ‘Klaas...’ Ik strek mijn hand naar hem uit.

Maar tegelijkertijd dringt het besef tot mij door dat de man tegenover mij werkelijk Klaas niet is. Hoe kon ik dat denken? Hij lijkt op hem, maar het kán Klaas niet zijn.

Ik ben verward.

Een arm vouwt zich om mijn schouder. Het is de verpleegster met het donkere haar. Hoe heet ze ook alweer? Sonja? Nee. Die heeft rood haar. Sandra? Of is het Saskia?

‘Kom, mevrouw De Vries. Ik breng u naar de tafel,’ zegt ze.

Terwijl Sandra of Saskia mij met zachte hand richting tafel manoeuvreert, blijf ik naar de man kijken, die zich Ronald noemde.

Ronald is jong. Ergens in de veertig. Ik ben in de tachtig. Tweeëntachtig, geloof ik. Klaas was toen twee jaar ouder dan ik. Tweeëntwintig. Hij zou nu ook in de tachtig zijn. Als alles anders was gelopen.

De man die zich Ronald noemt, is Klaas niet. En toch...

Ik laat mij in de stoel helpen, willoos als een lappenpop.

Mijn gedachten drijven weg, naar de dag van toen. Naar de noodflat, waar ik zelfs in ’53 nog met mijn vader woonde. Ik

denk aan de spaarzame kunststof meubels, die in de veertiger jaren modern waren, maar in de kale ruimte van de noodflat een kilte verspreidden; de meubels die in ons huis tekenend waren voor de jaren na de oorlog.

Ik zie mijn vader weer voor me, zoals hij gebogen over de eettafel zit, met die bekende grimmige uitdrukking op zijn gezicht. De lok valt niet meer voor zijn gezicht, zoals vroeger, toen we nog regelmatig als gezin samen aan tafel zaten. Toen hij nog jong en vrolijk was, voordat de oorlog ons leven en onze toekomst verwoestte.

Zijn haren zijn kortgewiekt en met wax in een glad kapsel gedwongen. Ieder haartje ligt precies op zijn plaats. Zoals in ons huis en in ons leven alles precies zijn plaats kent. Zelfs ik ken mijn plaats.

De tafel is bedekt met boeken, documenten, schriften, oude brieven en god weet wat nog meer. Zoals altijd.

Ik voel hoe de kou zich aan mij opdringt en ril.

Opnieuw wordt er een arm om mij heen gelegd. Ik zit opeens weer in de gezamenlijke eetkamer van Dalzicht.

‘Voelt u zich niet zo lekker, mevrouw De Vries?’ vraagt Sonja, Sandra of Saskia. Nee. Het is Samantha. Zo heet ze. Nu weet ik het weer. Waarom lijken die namen ook zo op elkaar?

‘Het gaat wel weer,’ zeg ik.

‘Weet u het zeker, mevrouw De Vries?’

‘Ja. Het gaat alweer.’ Ik lieg een beetje. Eigenlijk gaat het helemaal niet. Maar ik wil er niet over praten.

Samantha streelt kort, maar liefdevol mijn rug. Dat is precies wat ik nu nodig heb: die aanraking, dat gevoel van warmte. Samantha is een engel.

Ik kan geen woorden vinden, maar glimlach dankbaar naar haar.

Samantha glimlacht terug en loopt weg. Ze heeft het druk. Iedereen in de verpleging heeft het druk. Bezuinigingen.

De mensen die daarover beslissen, werken tenslotte zelf niet

in de zorg, noch zijn ze ervan afhankelijk. Dat weet ik nog wel, ondanks mijn ziekte. Misschien omdat het al jaren speelt. En omdat ik als vrijwilliger in de zorg heb geholpen.

Als de dag van toen

Sara weet niet meer zo goed wat echt is en wat niet. Door haar alzheimer lopen werkelijkheid en herinneringen nogal eens door elkaar. Maar haar herinneringen zijn ook zo levensecht. Wanneer ze maar kan, gaat ze in gedachten terug naar het jaar 1953.

In dat jaar vertrekt Sara om de afschuwelijke nasleep van de Tweede Wereldoorlog te ontvluchten naar Zweden, waar haar tante Britta woont. Ze gaat werken in een kapsalon en ontmoet Klaas, die samen met zijn vader uit Nederland is vertrokken na de oorlog. Klaas is Sara's grote liefde. Maar is hun liefde sterker dan de oorlog?

Sandra Berg bewijst met dit boek opnieuw haar kunnen als auteur. Ze neemt je overtuigend mee in de belevingswereld van een vrouw met alzheimer, die zich vasthoudt aan tijden waarin ze gelukkiger was, maar tegelijkertijd heel veel te verwerken kreeg. Dingen waar ze nu nog steeds niet helemaal overheen is.

NUR 340

ISBN 978-940190132-1

Zomer & Keuning

www.kok.nl